

VALORILE ASPECTUALE ALE TIMPURILOR VERBULUI ROMÂNESC

Claudia CEMÂRTAN

Universitatea de Stat din Moldova

Articolul reia discuția privind existența aspectului verbal, în calitate de categorie gramaticală, în alte limbi decât cele slave și, în special, în limba română. Opiniile asupra acestui subiect sunt încă destul de controversate, chiar dacă afirmații și argumente în sprijinul prezenței acestei categorii au fost expuse, inclusiv în lingvistica românească, încă pe la mijlocul secolului trecut. Acceptând ideea sincretismului gramatical și în cazul modalităților de expresie a aspectului verbal în limba română și definind clar aria lui de referință, se ajunge la concluzia că limba română posedă aspectul în calitate de categorie gramaticală a verbului, asociată cu cea de timp, iar formele temporale ale verbului românesc se delimitează clar în două serii – cu aspect perfectiv și cu aspect imperfectiv.

Cuvinte-cheie: *aspect verbal, valoare aspectual-temporală, sincretism gramatical, Aktionsart, aspect perfectiv-aspect imperfectiv, acțiune încheiată/neîncheiată, timpuri perfective, timpuri imperfective.*

ASPECTUAL VALUES OF ROMANIAN VERB TENSES

This article refers once again to the discussion on the existence of the verbal aspect, as grammatical category in other languages than the slave and, in particular, in Romanian.

Opinions on this subject are still quite controversial, even if statements and arguments to support the presence of this category were exposed – including Romanian linguistics – since the middle of last century.

Accepting the idea of grammatical syncretism and in case of verbal aspect expression in Romanian language and clearly defining the aspect aria of reference, it is concluded that the Romanian language has the aspect as verbal grammatical category, associated with the grammatical category of the tense, and Romanian temporal forms of the verb is clearly delimited in two series – one with the perfective aspect and the other with imperfective aspect.

Keywords: *verbal aspect, aspectual-temporal value, grammatical syncretism, Aktionsart, perfective aspect - imperfective aspect, completed action / unfinished action, perfect tenses, imperfect tenses.*

O teză bine cunoscută și unanim acceptată este că noțiunea de *aspect verbal* a fost pusă în circulație pentru prima dată de gramaticile limbilor slave, iar apoi aplicată și la sistemele gramaticale ale altor limbi datorită studiilor lui G.Curtius. Bibliografia impresionantă ce ia în dezbatere acest concept ne permite să-l considerăm astăzi unul dintre cele mai elaborate, dar și mai controversate subiecte ale lingvisticii contemporane. Chiar și definițiile acestei categorii lingvistice par a varia la infinit, fiecare autor propunând-o pe a sa, fără a se mai preocupa, decât rareori, să o compare cu ale altor cercetători, pentru a găsi punctele lor comune sau pentru a evidenția clar divergențele și a le justifica. Situația de astăzi în domeniul aspectologiei este comparabilă cu cea despre care încă J.Vendryes, constatând că „nu este în lingvistică o problemă mai dificilă decât cea a aspectului verbal, care să fie mai controversată și în privința căreia părerile să fie atât de divergente”, preciza: „Nu există acord nici în privința definiției însăși a aspectului, nici în ceea ce privește raporturile dintre aspect și timp, nici asupra modului de exprimare a aspectului, nici asupra locului care ar trebui să i se recunoască aspectului în sistemul verbal al diferitelor limbi” [1, p.84].

Multiplele cercetări și discuții purtate în jurul categoriei gramaticale a aspectului verbal și a fenomenelor adiacente lui, iar, mai nou, și a câmpului funcțional-semantic al actualității în sens larg, au generat o diversitate impresionantă de opinii și interpretări, variind între acceptarea acestei categorii gramaticale doar pentru unele limbi (de regulă, cele slave) și recunoașterea caracterului ei universal, a prezenței ei, într-o formă sau alta, în toate limbile.

Unii slaviști (V.V. Vinogradov, C.C. Regnell, A.Mazon, M.Mey ș.a.) consideră că esența aspectului ar consta în exprimarea limitei interne a acțiunii, întemeindu-și opiniile pe așa-zisa „teorie a preverbelor vide”, al cărei principal obiectiv este demonstrarea existenței în limba rusă a unor preverbe, care, atașate la o temă imperfectivă, transferă verbul la aspectul perfectiv, fără a determina vreo modificare a semanticii lexicale a verbului respectiv, argumentând, în acest fel, caracterul flexionar al categoriei aspectului verbal. Chiar din capul locului poate fi sesizată „vulnerabilitatea” acestei poziții, dacă luăm în considerare că preverbele (prefixele) nu sunt tocmai flexiuni și nicidecum nu sunt purtătoare doar a sensurilor gramaticale, oricât de „vide” ar fi ele.

De fapt, chiar în lingvistica rusă mai recentă, reprezentanții unei alte teorii (A.Dostál, K.Nettberg, Iu.Maslov, A.Bondarko) au arătat și au demonstrat cu suficiente și plauzibile argumente că prefixarea nu poate fi considerată un mijloc de exprimare a aspectului verbal, prefixele comportând, de rând cu semnificația de perfectiv (de regulă, ca efect secundar), și alte valori aspectuale – cele de moduri ale acțiunii (способы действия). Ei consideră că esența aspectului constă în exprimarea caracterului integral/neintegral al acțiunii, critică „teoria preverbelor vide”, calificând procedeul de „perfectivare” drept unul derivativ, nu formativ, și aduc în discuție conceptul de *modalitate a acțiunii* (Aktionsart), teoria câmpurilor funcțional-semantice, precum și problema universalității aspectului verbal.

Și în domeniul studiilor romanice atestăm numeroase tendințe în cercetările aspectuale. Unii lingviști, ca G.Guillaume, K.Togebly sau J.Dubois, sunt de părere că în limbile romanice există categoria aspectului verbal, care se bazează pe opozițiile morfologice de forme verbale simple și forme verbale compuse. Alții, ca M.Grevisse sau F.Brunot, de exemplu, tratează problema aspectului într-un sens foarte larg, înglobând în noțiunea de aspect toate semnificațiile aspectuale existente, fără a face o delimitare între cele morfologice și cele lexicale.

O realizare importantă a investigărilor consacrate tipologiei aspectuale a constituit-o acceptarea ideii conform căreia categoria aspectului, pe de o parte, este universală (cu alte cuvinte, expresia gramaticală a sensurilor ce aparțin zonei semantice aspectuale se atestă în majoritatea covârșitoare a limbilor lumii), iar, pe de altă parte, în diferite limbi ea poate să difere esențial. Însă, faptul că primele încercări de conceptualizare teoretică a noțiunii de aspect gramatical au fost întreprinse, în fond, pe materialul limbilor slave a marcat evident cercetările timpurii ale acestei categorii, așa încât s-a ajuns la concluzia că o categorie universală a aspectului trebuie număidecât să fie similară „aspectului slav”, de unde și multiplele afirmări, unele chiar de dată recentă, privind absența unei categorii a aspectului în afara spațiului idiomatic slav sau exclusivitatea opoziției aspectuale în limbile slave. În urma unei asemenea abordări, anumite trăsături idiosincretice ale expresiei aspectului slav erau acceptate în calitate de însușiri/mărci universale ale acestei categorii, iar fenomenelor cu caracter aspectual din alte limbi li se atribuiau niște calificări confuze și eronate de tipul „modalitate a acțiunii”, „perfectivitate” și chiar „timp gramatical” (cum s-a procedat vreme îndelungată în tradiția descrierii limbilor germanice sau romanice).

Trebuie să recunoaștem că au dreptate cercetătorii [2, p.307; 3, p.50] care consideră că expresia formală a aspectului gramatical al verbului (prin temă, flexiune sau forme analitice) nu este prioritară. În schimb, pentru expresia gramaticală a aspectului este importantă totalitatea sau cea mai mare parte a lexicului verbal prezintă opoziții cu valoare aspectuală grație paradigmelor formelor gramaticale ale verbului însuși: în rusă, opoziția paradigmelor de conjugare a formelor perfective în raport cu cele imperfective ale aceluiași verb la trecut sau la viitor (*прошедшее совершенное* ↔ *прошедшее несовершенное*, *будущее совершенное* ↔ *будущее несовершенное*); în limbile romanice, opoziția timpurilor gramaticale care denotă procesul în desfășurarea lui în raport cu cele care redau o derulare limitată (terminată sau întreruptă) a procesului (*perfectul* ↔ *imperfectul*, *viitorul anterior* ↔ *viitorul simplu*).

În opinia noastră, limbile indo-europene posedă categoria aspectului verbal, fiecare din ele dispunând de propriile modalități de exteriorizare a acestuia. Dacă unele dintre acestea, ca cele slave sau semitice, folosesc anumite morfeme specializate (afixe) pentru a le exprima, în altele, ca cele romanice sau germanice, categoria aspectului este fuzionată cu cea a timpului, utilizându-se aceleași morfeme pentru a le exprima. Această idee o regăsim și la W.Breu, care afirmă că, de fapt, tipul slav și tipul romanic ale aspectului verbal nu se deosebesc chiar atât de mult, după cum pare la prima vedere, precizând că „din punctul de vedere al planului expresiei, principala deosebire dintre aspectul slav și cel romanic constă în faptul că tipul slav se exprimă prin diferite teme verbale, adică pe cale derivativă, iar cel romanic – în principiu, prin flexiune. Pentru exprimarea opoziției aspectuale romanice există o singură temă, terminațiile referindu-se la un timp concret, la un mod concret și la un aspect concret” [4, p.509-510].

Și în lingvistica românească problema aspectului a fost luată și reluată în discuție de mai mulți cercetători, majoritatea însă, din păcate, fie că s-au lăsat influențați de stereotipurile slave și au tot „bătut pasul”, întrecându-se să afirme – cu și fără argumente – că în română aspectul verbal nu există, alții, admitându-l în principiu, îi extind limitele – de altfel, ca și în alte lingvistici romanice – încorporând în el, de rând cu aspectul propriu-zis, în calitatea sa de categorie gramaticală, și toate celelalte valori aspectuale, care, de fapt, aparțin Aktionsart-ului. Și asta în situația când în lingvistica românească, încă în anii '50 – '60 ai secolului trecut,

reputabilul filolog ieșean Gheorghe Ivănescu a încercat să fundamenteze o nouă teorie a aspectului, acesta aflându-se printre preocupările sale majore. Cercetările ample și meticolos argumentate pe care G.Ivănescu le-a realizat asupra subiectului în discuție s-au concretizat într-o lucrare de o reală ținută academică – *Le temps, l'aspect et la durée de l'action dans les langues indo-européennes* [5], studiu ignorat, din păcate, de aproape întreaga comunitate lingvistică românească. De altfel, și G.Ivănescu arată că ideea caracterului universal al aspectului verbal a fost susținută de somități ale lingvisticii, cum sunt Hermann Paul [6], Jerzy Kuryłowicz [7], Gustave Guillaume [8,9], acesta din urmă demonstrând legătura strânsă existentă între timp și aspect. G.Ivănescu se declară adeptul acestei teze și consideră că a fost o eroare separarea totală a celor două realități, pe motiv că indo-europeana primitivă ar fi avut numai aspect și că apariția timpurilor ar fi fost tardivă. El precizează că numai faptele ce se subordonează aspectului țin de domeniul gramaticii, pentru că numai ele prezintă o exprimare *gramaticală*, iar celelalte caracteristici aparțin lexicului, întrucât ele nu prezintă o realizare gramaticală.

G.Ivănescu își fondează cercetarea pe comparația între timpurile indicativului din română și imperfectivele și perfectivele din rusă, arătând că în limba rusă, sub raport formal, perfectivele se formează de la imperfective *cu mijloace lexicale*, în special cu prefixe și sufixe, dar și cu ajutorul vocalelor tematice, în timp ce desinențele rămân aceleași: *ja pišu / ja napišu*; *ja pisâl / ja napisâl*. În rezultat, el identifică patru condiții pentru a justifica demonstrația că există aspect și în limbile indo-europene neslave: cele romanice și germanice (fără engleză):

- a) caracterul universal al categoriei aspectului;
- b) nediferențierea exprimării formale a timpului și aspectului;
- c) limitarea aspectului la caracteristicile imperfectiv, perfectiv și iterativ;
- d) considerarea aspectului drept o categorie *morfologică*, iar a *duratei* acțiunii (Aktionsart) drept o categorie *lexicală*.

Ca atare, în rusă și în celelalte limbi slave aspectul este exprimat *lexical*, pe când în română și în alte limbi indo-europene moderne neslave aspectul se marchează *morfologic*, în română, după cum am văzut – prin *desinențe*. Particularitatea, în română, de pildă, constă în aceea că aspectul este mascat de sensul temporal al desinențelor, ceea ce clarifică o altă problemă – cea a sincretismului desinențial din română în exprimarea concomitentă a timpului și a aspectului [10, p.90].

Premisele identificate de Gh.Ivănescu ar fi dat un impuls edificator în soluționarea problemei aspectului în limba română, dacă n-ar fi fost ignorat în lingvistica românească, așa cum am mai menționat, aproape în totalitate. Am admis această „digresiune” pentru a observa că la studierea unei noțiuni, înainte de a declara prezența sau absența ei în limbă, e bine să se ia în calcul nu doar afirmațiile făcute de unii lingviști, fie și notorii, dar și argumentele pe care le aduc aceștia în susținerea respectivelor afirmații. În caz contrar, ajungem la fluctuații și confuzii care pot continua la nesfârșit.

Chiar dacă pornim de la modelul slav / rusc (ca să respectăm tradiția), cadrul aspectului trebuie menținut și tratat în limita opoziției *perfectiv ↔ imperfectiv* (ceea ce înseamnă „terminat ↔ neterminat”, „încheiat ↔ neîncheiat”, „совершенный ↔ несовершенный”, „achevé ↔ inachevé”), avându-se în vedere manifestarea acestor sensuri în formele gramaticale ale verbelor (oricare ar fi sensurile lor lexicale), și nu în semantica lui (pentru că termenii *perfectiv* și *imperfectiv* se utilizează și pentru denumirea unor clase lexicale – *verbe perfective* (a sparge, a descoperi, a sigila, a obține ș.a.) și *imperfective* (a vorbi, a cleveti, a glumi, a hohoti etc.)¹, însă aceste caracteristici aparțin deja categoriei *Aktionsart*.

Ideea nu e chiar cu totul originală, este una, pur și simplu, ignorată. O regăsim și la alți cercetători, cum este Cr.Călărășu, care, încă în 1987, scria că „cele două semnificații aspectuale în jurul cărora se grupează timpurile verbale românești sunt exprimarea unei acțiuni **neîncheiate** și exprimarea unei acțiuni **încheiate**” [12, p.41], sau D.Irimia, după care „categoria gramaticală a aspectului se dezvoltă în limba română prin **opoziția dintre doi termeni corelativi** (*subl.n.* – C.C.): **perfectiv și imperfectiv**” [13, p.119]. Mai mult decât atât (à propos, de argumente!): savantul ieșean precizează că „în limba română, categoria gramaticală a *timpului* înglobează în desfășurarea opozițiilor sale interne și categoriile gramaticale *aspect* și *mod*, într-un proces de solidarizare în parte asemănătoare cu cel propriu complementarității categoriilor de *persoană* și *număr*” [13, p.118], teză care aduce suficientă claritate și discernământ în aceste lucruri atât de încurcate.

¹ Exemple citate după: [11, p.36]

Pentru că această claritate și discernământ ar aduce puțină lumină și în lingvistica românească de dincoace de Prut, în care, aproape în unison, se neagă existența aspectului verbal sau se admite „parțial”. Spre exemplu, trezește nedumerire, cel puțin, interpretarea propusă de E.Constantinovici, care, după ce include printre **cate-goriile gramaticale ale verbului** (*subl.n. – C.C.*), alături de cele de timp, diateză, mod, persoană, număr și gen, și pe cea de *aspect*², susținându-și teza și cu o precizare din *Dicționarul de Științe ale Limbii – „Categoriile de timp și aspect sunt legate de caracteristica de proces a verbului”* [14, p.563] (deci, recunoscând, oarecum, categoria gramaticală a aspectului), la un moment dat conchide: „Deci, în limba română, lipsind mijloacele formale, morfematice care marchează opoziția dintre aspecte în cadrul aceluiași lexem, nu se poate vorbi despre **categoria gramaticală a aspectului**” (*subl.aut. E.C. – C.C.*) [11, p.23]. Asta în condițiile în care însăși autoarea definește timpurile verbale prin raportarea lor și la coordonata de „terminat” sau „neterminat” (A se vedea: „Imperfectul exprimă o acțiune trecută și neterminată” [11, p.23], „Perfectul compus exprimă o acțiune trecută și terminată înaintea momentului vorbirii” [11, p.24], „Perfectul simplu exprimă o acțiune trecută și terminată înaintea momentului vorbirii” [11, p.26], „Mai mult ca perfectul exprimă o acțiune trecută, terminată înaintea altei acțiuni încheiate în trecut” [11, p.27] ș.a.m.d.). Argumentul cu „lipsa mijloacelor formale, morfematice care marchează opoziția dintre aspecte” este și el unul perimat, pentru că, dacă ne-am propune ca scop să identificăm „mijloace formale, morfematice”, specifice fiecărei categorii gramaticale, ne-am pomeni cu o suită întreagă de categorii cărora nu le-am putea delimita morfemele lor specifice. Dar este deja o axiomă că în limbile flective, cărora aparține și româna, morfemele sunt polivalente, polisemantice, ele înglobând mai multe sensuri gramaticale – dovada cea mai apropiată sunt categoriile de persoană și număr. Dar și „mărcile flexionare” ale diferitor timpuri, enumerate în studiul menționat, nu sunt numai ale timpurilor numite și ar oferi mult material de discuție, pe care o evităm acum din lipsă de timp și de spațiu. Mai mult decât atât, chiar și în lingvistica slavă, de unde, de fapt, vine în cea românească (și nu numai) ideea despre „expresia formală specială a opozițiilor aspectuale”, s-a renunțat la această poziție rigidă, pentru că materialul slav o dezmente (uneori chiar mai convingător decât cel romanic) și s-a admis posibilitatea expresiei sincretice a aspectului împreună cu alte categorii (chiar și lexicale).

Dacă renunțăm la acest formalism excesiv și admitem teza despre amalgamarea expresiei categoriilor gramaticale, ne rămâne să ne concentrăm asupra semanticii exprimate de formele verbale, delimitând între formele temporale (= timpurile gramaticale) care exprimă acțiuni *perfective* (= încheiate, terminate) și cele care exprimă acțiuni *imperfective* (neîncheiate, neterminate).

În cele mai multe cazuri, chiar definițiile timpurilor respective ne ajută la identificarea aspectului, așa cum am arătat mai sus. De fapt, cele patru „valori” ale timpului trecut sunt valori aspectuale (elocvente și concludente în acest sens sunt descifrările etimologice ale termenilor: lat. *perfectum* < verbul *perficio* „a face până la sfârșit, a termina”, iar *imperfectum* este format prin negarea primului termen; la fel și rusescul *совершенный*, calchiat, ca și alți termeni gramaticali, după termenii latini, < *совершить* „a îndeplini, a săvârși”), altfel – cum se întreba cândva și Gh.Ivănescu – de ce am avea nevoie tocmai de patru forme de trecut? Însă mai convingătoare decât definițiile sunt înseși formele despre care vorbim.

Analiza lor am putea-o porni de la cele sintetice, ele incluzându-și toate sensurile gramaticale într-un singur complex fonetic – cuvânt. În șirul timpurilor cu aspect imperfectiv se includ (aș zice, tradițional):

Prezentul – care exprimă o acțiune desfășurată în momentul vorbirii și, prin urmare, neîncheiată: *citește, cântă, fuge, cade, trăiește, moare* etc.;

Imperfectul – care exprimă o acțiune desfășurată în trecut, neterminată sau despre care nu se știe dacă s-a încheiat: *citea, cânta, fugea, trăia, murea* etc.;

Perfectul simplu și *mai mult ca perfectul* pot fi incluse în timpurile perfective după aceleași criterii și confirmate prin exemplele de rigoare.

Imperfectiv este și *gerunziul* (*citind, cântând, fugind, trăind, murind*), el exprimând „o acțiune în desfășurare” [11, p.43], pe când participiul este perfectiv și exprimă o acțiune „suferită sau realizată de subiect” [11, p.44] (*citit, cântat, trăit, murit = mort*).

² Cf.: „Totalitatea formelor predicative constituie conjugarea verbului. Prin opoziția acestor forme se exprimă următoarele categorii gramaticale: diateza, modul, timpul, aspectul, persoana, numărul și genul” [11, p.7].

De menționat că în limba română, chiar mai mult decât în cea rusă, aspectul este o categorie care „traversează toate verbele” (să ne amintim că în rusă există verbe monoaspectuale – *perfectiva tantum* și *imperfectiva tantum*), indiferent de apartenența lor la clasa aspectuală (Aktionsart). Cu alte cuvinte, verbele perfective, momentane ș.a. se conjugă și exprimă și valori aspectuale gramaticale de „nîncheiat” (*adorm, ajung, aprind, cad, lovesc, sparg, obțin sau adormeam, ajungeam, aprindeam, cădeam, loveam, spărgeam, obțineam*), doar că acestea „deviau” spre ideea de iterativitate, adică de acțiune repetată, în special formele de imperfect, ceea ce din punct de vedere gramatical nu exclude caracterul imperfectiv, neterminat al acțiunii iterative), iar verbele durative, imperfective pot exprima și exprimă valori aspectuale perfective, încheiate (*arse, dormise, căutase, înotase, se distrase, lucrase*), care, bineînțeles, exprimă acțiuni durative – prin semantica verbului – dar încheiate.

Revenind la identificarea valorilor aspectuale ale formelor temporale, și anume – la formele temporale analitice, credem că se poate merge pe două căi:

- a) fie prin analogie cu cele sintetice, și atunci prezentul (conjunctiv, condițional, prezumtiv) va comporta valori imperfective, iar perfectul (conjunctiv, condițional, prezumtiv) – valori perfective;
- b) fie prin raportarea la sensurile elementelor lor constitutive: cele formate cu gerunziu, care este imperfectiv, sunt și ele imperfective (prezumtivul prezent), iar cele construite cu participiul, care este perfectiv – perfective (perfectul compus, perfectul conjunctiv, condițional, prezumtiv etc.).

În ambele cazuri vom obține două serii de forme verbale temporale, orânduite după criteriul aspectual:

- ✓ **imperfective:** prezentul (indicativ, conjunctiv, condițional, prezumtiv), imperfectul, viitorul I, gerunziul, infinitivul;
- ✓ **perfective:** perfectul (indicativ – simplu și compus, conjunctiv, condițional, prezumtiv), mai mult ca perfectul, viitorul II, participiul, supinul.

Toate celelalte valori, numite aspectuale (chiar și în GA 2005) și enumerate de rând cu cele examinate aici, aparțin categoriei *Aktionsart*-ului, care este o categorie lexicală, semantică și care trebuie, în sfârșit, clar delimitată de cea gramaticală a aspectului.

Bibliografie:

1. VENDRYES, J. La comparaison en linguistique. En: *Bulletin Société Linguistique* (Paris), 1942-45, t.42, fasc.1.
2. МАСЛЮВ, Ю.С. К основаниям сопоставительной аспектологии. В: *Вопросы сопоставительной аспектологии*. Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1978.
3. LERAT, P. L'aspect dans le lexique français contemporain. En: *Cahiers de Lexicologie*, 39, p.48-54.
4. БРОЙ, В. Сопоставление славянского глагольного вида и вида романского типа (аорист:имперфект:перфект) на основе взаимодействия с лексикой. В: *Типология вида: проблемы, поиски, решения*. Москва, 1998, с.508-513.
5. IVĂNESCU, G. Le temps, l'aspect et la durée de l'action dans les langues indo-européennes. En: *Mélanges linguistiques*, publiés a l'occasion du VIIIe Congrès International des Linguistes à Oslo, du 5 au 9 août 1957. București: Editura Academiei Române, 1957.
6. PAUL, H. *Prinzipien der Sprachgeschichte*. Tübingen, 1968.
7. KURYŁOWICZ, J. *L'apophonie en indo-européen*. Wrocław, 1956.
8. GUILLAUME, G. *Temps et verbe. Théorie des aspects, des modes et des temps*. Paris, 1929.
9. GUILLAUME, G. Immanence et transcendences dans la catégorie du verbe. En: *Psychologie du langage*. Paris, 1933.
10. DRINCU, S. Aspectul verbal în concepția lui G.Ivănescu. În: *Analele Universității Timișoara*, L, 2012, p.87-92.
11. CONSTANTINOVICI, E. *Semantica și morfosintaxa verbului în limba română*. Chișinău, 2007.
12. CĂLĂRAȘU, C. *Timp, mod, aspect în limba română în secolele al XVI-lea – al XVIII-lea*. București, 1987.
13. IRIMIA, D. *Morfo-sintaxa verbului românesc*. Iași: Editura Universității „Al.I. Cuza”, 1997.
14. BIDU-VRÂNCEANU, A., CĂLĂRAȘU, C., IONESCU-RUXĂNDIOIU, L., MANCAȘ, M., DINDELEGAN, G. *Dicționar de Științe ale Limbii*. București, 2001.

Prezentat la 01.10.2015